

РЕЗОЛУЦИЈА 1325 САВЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА: ЖЕНЕ, МИР И БЕЗБЕДНОСТ – ЗАЛОГ ЗА БУДУЋНОСТ

Зоран Ђорђевић,¹
Министар одбране

Пре скоро 16 година, тачније 31. октобра 2000. године, Савет безбедности Уједињених нација усвојио је Резолуцију 1325 – Жене, мир и безбедност, наглашавајући важност улоге жена у изградњи мира и безбедносне политике. Од тада је у Републици Србији начињен кључни „корак од седам миља” управо 2010. године, када је Влада, поводом десетогодишњице од доношења поменуте резолуције, усвојила *Национални акциони план за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010–2015)*. Тај план се већ пет година успешно реализује у оквиру седам тематских поглавља којима је обухваћено седам општих циљева, 15 посебних и 106 активности.

Специфичност Националног акционог плана донетог у Републици Србији је у томе што је његовој изради претходило акционо истраживање које су реализовали домаћи стручњаци у Министарству одбране, а чија је последица мерљивост учинка спровођења акционог плана уз помоћ листе индикатора. Друга специфичност нашег акционог плана у односу на акционе планове који су усвојени од стране појединих држава или међународних организација је у томе што је успоставио нову структуру институционалних тела и механизма родне равноправности, попут: Политичког савета Владе, Мултисекторског координационог тела Владе, Комисије Народне скупштине, аналитичких група и истраживачких тимова и саветника/саветница министара/директора за родну равноправност (формираних, за сада, само у систему безбедности), као и механизма родне равноправности названог „особа од поверења”. Поред тога, тај план је предњачио и у уградњи стандарда УН, ЕУ и НАТО (ПзМ) у области родне равноправности, па је Министарство одбране било међу првим органима државне управе у увођењу родно осетљиве

¹ Аутор је председник Политичког савета Владе за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010–2015).

статистике и родно осетљивог буџетирања, предвиђених Националним акционим планом.

Када се осврнемо уназад, ради сагледавања постигнутих резултата примене тог плана у пракси Републике Србије свесни смо да је начињен огроман помак у правцу укупне демократизације друштва, заштите људских права, а посебно у области родне равноправности – што представља добар залог за бољу, хуманију и сигурнију будућност жена. Пре свега, треба истаћи да је реч о комплексном и мултисекторском пројекту спровођења Националног акционог плана. У том пројекту, у прве четири године, учествовали су: 11 надлежних министарстава и Безбедносно-информативна агенција, надзорна и независна тела у Народној скупштини Републике Србије, организације цивилног друштва, академска заједница и медији. Од 2015. године, на иницијативу Политичког савета Владе, у спровођење Националног акционог плана укључена су и сва министарства у Влади, јер је безбедност универзална, интегрална и недељива, па се и проблем на који се односи Резолуција 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност мора сагледавати у оквиру мултисекторске и међународне сарадње. Сада је потребно да се настави успешна примена тог плана у Републици Србији, кроз евалуацију Националног акционог плана, ревизију постојећег плана, продужење његовог спровођења и у наредном средњорочном периоду (2016–2020) и предлог за израду новог плана, чији је нацрт прошао јавну расправу.

Аналитичари који се баве разматрањем резултата, изазова, могућности и препрека у спровођењу Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији сматрају да се у најзначајније резултате који су остварени у периоду од 2010. до 2015. године може убројати увођење родне статистике у систем безбедности. Захваљујући томе, остварена је видљивост и мерљивост женских капацитета у систему одбране, систему унутрашњих послова, Управи за извршење кривичних санкција, Управи царине Министарства финансија, Безбедносно-информативној агенцији, али и њиховог учешћа у одлучивању, активностима међународне сарадње и у мултинационалним операцијама. Наведени закључак произилази на основу анализе извештаја који на полугодишњем и годишњем нивоу сачињавају надлежна министарства, управе, канцеларије, БИА и Републички завод за статистику и подносе их Мултисекторском координационом телу и Политичком савету Владе. Другим речима, у односу на почет-

не показатеље из 2010. године, када је у систему безбедности Републике Србије било заступљено 27,40% жена, у 2015. години њихова заступљеност износи 31,47%, што представља повећање за 4,07% у протеклом петогодишњем периоду спровођења Националног акционог плана.

Такође, 2010. године у систему безбедности било је заступљено 14,47% жена на руководећим/командним дужностима, а 2015. године 19,68%, што представља повећање за 5,21%. Посебно треба истаћи квалитативну промену која се десила у систему безбедности у Републици Србији, јер у протеклом петогодишњем периоду није повећавана заступљеност жена у администрацији, већ је дошло до повећања њихове заступљености у оперативном саставу (тзв. жене у униформи), у војсци, полицији, царини и у чуварским службама у заворима и сл.

Треба имати у виду да Национални акциони план садржи и активности које треба да обезбеде делотворну заштиту жена, девојака и девојчица у миру, постконфликтном опоравку друштва и у рату, односно мултинационалним операцијама, као и мере и активности усмерене на промену родних стереотипа у свести грађана и припадника сектора безбедности кроз перманентну едукацију и информисање, вођење медијских кампања, организацију стручних скупова и слично. У вези с тим, важно је истаћи да укупна заступљеност жена из Републике Србије у цивилним и војним мултинационалним операцијама, према подацима из септембра 2015. године, износи 10,06% од укупног броја припадника МО и ВС и припадника МУП-а ангажованих у једанаест мултинационалних операција, од којих је седам под мандатом УН, што је значајан показатељ заступљености жена, имајући у виду да су жене у истом периоду чиниле свега 8,5% оперативног састава војске и полиције. О каквом је напретку последњих година реч говори и податак да је у периоду од 2002. године до 28. септембра 2015. године ангажовано укупно 1.712 припадника МО и ВС у мултинационалним операцијама, а од наведеног броја ангажована је 151 жена (8,82 %).

Такође, на плану нормативне и делотворне заштите жена, а посебно на плану заштите жена од насиља у партнерским односима и у породици, покренуто је низ пројеката Министарства унутрашњих послова, Министарства правде, судова и тужилаштва, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, центара социјалне заштите у локалним заједницама, тзв. сигурних кућа, Канцеларије за

људска и мањинска права, појединих навадних организација, медија и других актера у друштву како би се превентивно деловало на смањењу насиља над женама и децом у Републици Србији.

Органи државне управе у Републици Србији и поједине организације цивилног друштва учествују у реализацији више пројеката који се спроводе у земљи и у региону западног Балкана за имплементацију Резолуције 1325, посебно у области едукације, остварујући значајну сарадњу са међународним субјектима, попут Агенције UN Women, UNDP/SEESAC, NATO, DCAF и OSCE.

Илустрације ради, у дијалогу Политичког савета, 28. маја 2015. године, са представницима 47 организација цивилног друштва, који је подржала Мисија OSCE у Србији, уважене су примедбе и сугестије цивилног друштва које се односе на правац којим треба унапређивати спровођење Резолуције 1325 СБ УН. Организације су тражиле већу укљученост, као и финансијску потпору у спровођењу циљева Националног акционог плана на локалном нивоу.

И, на крају, треба нагласити да су успешне медијске кампање резултирале повећањем интересовања девојака за упис на Војну академију, Криминалистичко-полицијску академију и у Војну гимназију. За протеклих пет година по први пут имамо жене официре школоване на Војној академији, по први пут жене војне пилоте, жене докторе стратегије, а 2015. године промовисана је и класа потпоручника у којој су три кадеткиње биле најбоље у класи. То су све велике и суштинске промене на плану родне равноправности, чији ће се ефекти тек сагледавати у будућности. Другим речима, имајући у виду примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација и Миленијумске циљеве Уједињених нација у Републици Србији, можемо закључити да је будућност већ почела, помозимо јој да буде одржива!